

RIKSDAGENS SVAR 269/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till ny språklag och lagstiftning som har samband med den

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till ny språklag och lagstiftning som har samband med den (RP 92/2002 rd).

Beredning i utskott

Grundlagsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (GrUB 9/2002 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Språklag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Nationalspråken

Finlands nationalspråk är finska och svenska.

2 §

Syftet med lagen

Syftet med denna lag är att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

Målet är att vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättighe-

ter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.

Myndigheterna har rätt att ge bättre språklig service än vad denna lag förutsätter.

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas hos domstolar och andra statliga myndigheter, hos kommunala myndigheter, självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli (*myndighet*), om inte något annat föreskrivs särskilt.

I fråga om språket i riksdagens arbete gäller vad som föreskrivs i grundlagen och i riksdagens arbetsordning (40/2000).

Om inte något annat sägs i respektive lag skall denna lag inte tillämpas på

1) universiteten; bestämmelser om universitetens språk finns i universitetslagen (645/1997),

2) evangelisk-lutherska kyrkan; bestämmelser om kyrkans språk finns i kyrkolagen (1054/1993),

3) ortodoxa kyrkosamfundet; bestämmelser om kyrkosamfundets språk finns i lagen om ortodoxa kyrkosamfundet (521/1969).

Bestämmelser om hur lagen skall tillämpas på affärsverk och bolag samt på enskilda finns i 24 och 25 § samt i 33 § 4 mom. och 34 §.

4 §

Andra bestämmelser om språk

Bestämmelser utöver denna lag finns i speciallagstiftningen, bland annat om

1) undervisningsspråk, språk som läroämne och examensspråk, i lagstiftningen om utbildning,

2) språkliga rättigheter som hänför sig till kulturverksamhet, i lagstiftningen om rundradioverksamhet, teatrar, bildprogram, bibliotek, ungdomsarbete och idrott,

3) patientens och klientens språkliga rättigheter inom hälso- och socialvården, i hälsovårds- och socialvårdslagstiftningen,

4) språket i förundersökning och rättegång, i lagstiftningen om förundersökning och rättegång, samt

5) språkkunskapskrav för offentligt anställda, i lagstiftningen om språkkunskapskrav för offentligt anställda.

5 §

Språklig indelning

Kommunerna utgör grundenheten för den språkliga indelningen. Kommunerna är antingen *enspråkiga* eller *tvåspråkiga*. Genom förordning av statsrådet bestäms vart tionde år på grundval av den officiella statistiken vilka kom-

muner som är tvåspråkiga och vilket majoritetsspråket är samt vilka kommuner som är enspråkigt finska eller svenska.

Statsrådet skall bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet skall bestämma att en tvåspråkig kommun skall bli enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent. Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig under följande tioårsperiod även om den annars skulle vara enspråkig.

Om kommunindelningen ändras, skall det samtidigt bestämmas vilken inverkan ändringen har på kommunernas språkliga status.

6 §

Enspråkiga och tvåspråkiga myndigheter

I denna lag avses med

1) *enspråkiga myndigheter* statliga myndigheter, vilkas ämbetsdistrikt omfattar enbart kommuner med samma språk, samt enspråkiga kommuners myndigheter liksom även en samkommuns myndigheter, om enbart kommuner med samma språk hör till samkommunen,

2) *tvåspråkiga myndigheter* statliga centralförvaltningsmyndigheter och andra myndigheter, vilkas ämbetsdistrikt omfattar kommuner som har olika språk eller minst en tvåspråkig kommun, samt tvåspråkiga kommuners myndigheter liksom även en samkommuns myndigheter, om kommuner med olika språk eller minst en tvåspråkig kommun hör till samkommunen.

Den språkliga statusen för en regional enhet vid en myndighet eller någon annan regional organisation bestäms enligt språkförhållandena i dess ämbetsdistrikt. Av särskilda skäl kan enspråkiga enheter eller avdelningar inrättas för den språkliga minoriteten inom ämbetsdistriktet.

7 §

Språkbestämmelser angående Åland

Språkbestämmelserna angående landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

8 §

Samiska

Särskilda bestämmelser finns om användning av samiska hos myndigheterna och när uppgifter som ankommer på det allmänna utförs av andra.

9 §

Andra språk

Bestämmelser om rätten att hos myndigheter använda andra språk än finska, svenska och samiska finns i lagstiftningen om rättegång, förvaltningsförfarande och förvaltningsprocess, i lagstiftningen om utbildning, i hälsovårds- och socialvårdslagstiftningen samt i annan lagstiftning om olika förvaltningssektorer.

2 kap.

Rätten att använda finska och svenska hos myndigheterna

10 §

Individens språkliga rättigheter hos myndigheterna

I kontakter med statliga myndigheter och tvåspråkiga kommunala myndigheter har var och en rätt att använda finska eller svenska. Myndigheterna skall dessutom ordna möjlighet för den som skall höras att bli hörd på sitt eget språk, finska eller svenska.

Hos enspråkiga kommunala myndigheter används kommunens språk, om inte myndigheten på begäran beslutar annorlunda eller något an-

nat föreskrivs på något annat ställe i lag. Var och en har dock rätt att bli hörd på sitt eget språk och att använda sitt eget språk i ärenden som väcks av en myndighet och som direkt gäller grundläggande rättigheter för honom eller henne eller någon som är i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger honom eller henne någon skyldighet.

11 §

Juridiska personers språkliga rättigheter hos myndigheterna

Företag, föreningar och andra juridiska personer har med iakttagande i tillämpliga delar av de bestämmelser som gäller individens språkliga rättigheter rätt att använda sitt protokollsspråk, finska eller svenska, i kontakt med myndigheterna. En juridisk person som enligt bolagsordningen eller stadgarna är tvåspråkig måste dock i mål och ärenden hos myndigheterna svara på det språk på vilket saken har väckts.

3 kap.

Handläggningsspråket hos myndigheterna

12 §

Handläggningsspråket i förvaltningsärenden

Som handläggningsspråk i förvaltningsärenden används hos tvåspråkiga myndigheter parternas språk. Har parterna olika språk eller vet man inte när saken väcks vilka samtliga parter är, skall myndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämma vilket språk som skall användas. Om valet av språk inte kan träffas på den grunden, används majoritetsspråket i myndighetens ämbetsdistrikt.

Enspråkiga myndigheter använder myndighetens språk som handläggningsspråk i förvaltningsärenden, om inte myndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer att det andra språket skall användas.

13 §

Handläggningsspråket i förvaltningsprocess

Handläggningsspråket i en förvaltningsprocess bestäms enligt vad som i 12 § sägs om handläggningsspråket i förvaltningsärenden.

I förvaltningstvistemål där parterna är en myndighet och en enskild person används i tvåspråkiga domstolar den enskildes språk som handläggningsspråk. Är samtliga parter myndigheter, används den anhängiggörande myndighetens språk, om det inte med beaktande av motpartens rätt och fördel är motiverat att använda dennas språk.

I förvaltningstvistemål vid enspråkiga domstolar används språket i ämbetsdistriktet som handläggningsspråk, om inte domstolen med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer att det andra språket skall användas.

14 §

Handläggningsspråket i brottmål

I brottmål används i tvåspråkiga domstolar svarandens språk som handläggningsspråk. Om svarandena har olika språk eller om svarandens språk varken är finska eller svenska, bestämmer domstolen om handläggningsspråket med beaktande av parternas rätt och fördel. Kan språkvalet inte träffas på den grunden, används majoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

I enspråkiga domstolar används som handläggningsspråk språket i domstolens ämbetsdistrikt, om inte domstolen med beaktande av parternas rätt och fördel beslutar att det andra språket skall användas.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. om domstolar gäller i tillämpliga delar även åklagarmyndigheterna. Närmare bestämmelser om språket i förundersökning finns i förundersökningslagen (449/1987).

15 §

Handläggningsspråket i tvistemål

I tvistemål används i tvåspråkiga tingsrätter parternas språk som handläggningsspråk. Har parterna olika språk och kommer de inte överens om vilket som skall användas, bestämmer domstolen språket med beaktande av parternas rätt och fördel. Om avgörandet inte kan träffas på den grunden, används majoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

I enspråkiga tingsrätter används språket i domstolens ämbetsdistrikt, om inte domstolen med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer att det andra språket skall användas.

16 §

Handläggningsspråket i ansökningsärenden

Bestämmelserna i 15 § tillämpas också på ansökningsärenden och på handläggningen i tingsrätterna av andra ärenden än brott- och tvistemål.

Finns det endast en part i ett ärende, används i tvåspråkiga domstolar sökandens språk och i enspråkiga domstolar tillämpas 15 § 2 mom.

17 §

Handläggningsspråket vid överklagande i hovrätt och högsta domstolen

Vid överklagande i hovrätt och högsta domstolen används som handläggningsspråk det språk som använts i lägre instans, om inte domstolen med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer något annat.

18 §

Rätt till tolkning

Har någon enligt lag rätt att använda sitt eget språk och är myndighetens språk eller handläggningsspråket ett annat, skall myndigheten ordna avgiftsfri tolkning, om den inte själv sköter tolk-

ningen eller om inte något annat följer av 2 mom.

En part som i ett ärende som avses i 15 och 16 § önskar tolkning skall själv på egen bekostnad skaffa tolk, om inte domstolen med beaktande av ärendets art beslutar något annat.

4 kap.

Språket i expeditioner och andra handlingar

19 §

Språket i domar, beslut och andra handlingar

Domar, beslut och andra handlingar som myndigheten utfärdar i ärenden som avses i 12—17 § skrivs på handläggningsspråket.

Handlingar som hänför sig till beredningen och behandlingen av saken kan enligt myndighetens prövning skrivas delvis på finska och delvis på svenska. Beslut och domar skall dock ges endast på ett språk.

I meddelanden, kallelser och brev till parter, eller till den som enligt lag skall underrättas om ett ärende som är eller skall bli anhängigt, skall en tvåspråkig myndighet använda mottagarens språk, om myndigheten vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan ta reda på det, eller använda både finska och svenska.

20 §

Rätt att få översättning av expeditioner och andra handlingar

Har en stämningsansökan, en dom, ett beslut, ett protokoll eller någon annan handling skrivits på ett annat än någon av parternas språk, skall en statlig myndighet och en tvåspråkig kommunal myndighet på begäran ge parten en avgiftsfri officiell översättning av dessa handlingar till den del de gäller partens rätt, fördel eller skyldighet, om inte något annat följer av 2 mom.

En part som i ärenden som avses i 15 och 16 § önskar få en översättning, skall själv skaffa och bekosta den, om inte domstolen med beaktande av ärendets art bestämmer något annat.

En enspråkig kommunal myndighet skall på begäran ge parten en avgiftsfri officiell översättning av en expedition i ärenden som väcks av myndigheten och som direkt gäller grundläggande rättigheter för parten eller någon som är i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger honom eller henne någon skyldighet.

21 §

Officiella översättningar av expeditioner och andra handlingar

Med officiell översättning avses i denna lag en översättning till finska eller svenska som gjorts av en myndighet eller en auktoriserad translator.

En officiell översättning som utfärdats med stöd av denna lag gäller som original.

Om det framgår att det finns ett översättningsfel i en officiell översättning, skall myndigheten rätta det, om detta inte är uppenbart onödigt. Parten skall då utan avgift ges en rättad expedition.

22 §

Utfärdande av expeditioner och andra handlingar på främmande språk

Expeditioner eller andra handlingar som finska myndigheter utfärdar till utlandet eller till utlänningar eller för att användas utomlands kan ges på andra språk än finska och svenska, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Om en expedition eller annan handling som utfärdats på ett främmande språk gäller någon annans rätt, fördel eller skyldighet och denne enligt denna lag annars hade haft rätt att få den på finska eller svenska, skall han eller hon på begäran ges en avgiftsfri officiell översättning.

5 kap.

Säkerställande av språkliga rättigheter

23 §

Myndigheternas skyldighet att förverkliga språkliga rättigheter

Myndigheterna skall i sin verksamhet själv-
mant se till att individens språkliga rättigheter
förverkligas i praktiken.

En tvåspråkig myndighet skall betjäna all-
mänheten på finska och svenska. Myndigheten
skall både i sin service och i annan verksamhet
utåt visa att den använder båda språken.

När en tvåspråkig myndighet tar kontakt med
enskilda individer eller juridiska personer skall
myndigheten använda deras eget språk, om den
vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan få
reda på det, eller använda både finska och svens-
ka.

24 §

Språklig service vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag

Statliga affärsverk samt sådana tjänstepro-
ducerande bolag där staten eller en eller flera två-
språkiga kommuner eller kommuner med olika
språk har bestämmanderätt skall betjäna och in-
formera allmänheten på finska och svenska i den
omfattning det behövs med tanke på verksamhe-
tens art och saksammanhanget och på ett sätt
som enligt en helhetsbedömning inte kan anses
oskäligt för bolaget. När statliga affärsverk skö-
ter myndighetsuppgifter skall på dem tillämpas
det som i denna lag sägs om myndigheter.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. skall af-
färsverken och bolagen iaktta vad som separat
föreskrivs om språklig service i deras verksam-
het.

25 §

Enskildas skyldighet att ge språklig service

När en offentlig förvaltningsuppgift genom
lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäl-
ler för denne i uppdraget det som i denna lag
sägs om myndigheter. Om en sådan uppgift upp-
dras åt en enskild med stöd av ett beslut eller nå-
gon annan åtgärd av en myndighet eller ett avtal
mellan myndigheten och den enskilde, skall
myndigheten försäkra sig om att den enskilde i
uppdraget ger sådan språklig service som förut-
sätts i denna lag. Myndigheten skall försäkra sig
om detta också när den anförtror en enskild nå-
gon annan uppgift än en offentlig förvaltnings-
uppgift, om detta är nödvändigt för att upprätt-
hålla den servicenivå som lagen förutsätter.

6 kap.

Myndigheternas arbetsspråk

26 §

Statliga myndigheters arbetsspråk

Statliga myndigheter använder som sitt ar-
betsspråk majoritetsspråket i ämbetsdistriktet,
om det inte är mer ändamålsenligt att använda
det andra språket eller båda språken eller av sär-
skilda skäl ett främmande språk.

27 §

Skriftväxling mellan myndigheterna

I skriftväxling mellan statliga myndigheter
används finska, om inte den mottagande eller av-
sändande myndigheten är enspråkigt svensk el-
ler det av någon annan orsak är mer ändamålsen-
ligt att använda svenska eller något annat språk.

När en statlig myndighet skickar skrivelser
till en kommun skall den använda kommunens
språk eller majoritetsspråket i kommunen, om
inte något annat följer av 3 mom. eller om den
inte använder båda språken. När en statlig myn-
dighet skickar skrivelser till universitet, yrkes-

högskolor och andra läroinrättningar skall den använda mottagarens språk.

När en statlig eller kommunal myndighet begär och ger yttrande i ett ärende där en expedition eller någon annan handling utfärdas till parten, skall myndigheten använda handläggnings-språket. En enspråkig myndighet får dock ge sitt yttrande på sitt språk. Den myndighet som handlägger ärendet skall då på begäran av parten ge en avgiftsfri officiell översättning av yttrandet.

28 §

Representativa organ

Medlemmar av statsrådet samt medlemmar i statliga kommittéer, kommissioner, arbetsgrupper och andra liknande organ liksom även medlemmar i en tvåspråkig kommuns organ har rätt att använda finska eller svenska vid sammanträden och i skriftliga yttranden eller ställningstaganden till protokollet eller ett betänkande. Om någon annan medlem inte förstår ett muntligt yttrande, skall det på begäran relateras i korthet.

29 §

Kommunala möteskallelser, protokoll och instruktioner

I tvåspråkiga kommuner skall fullmäktiges möteskallelser och protokoll skrivas på finska och svenska. Beslut om språket i andra kommunala organs möteskallelser och protokoll fattas av kommunen.

Tvåspråkiga kommuners instruktioner och liknande regler skall utfärdas på finska och svenska.

7 kap.

Språken i lagstiftning och allmän information

30 §

Lagar och andra författningar

Lagarna stiftas och publiceras på finska och svenska. Likaså utfärdas förordningar och myn-

digheternas rättsnormer på båda nationalspråken.

Bestämmelser om publicering av lagar och andra författningar finns i grundlagen samt i lagstiftningen om Finlands författningssamling och myndigheternas föreskriftssamlingar.

Särskilda bestämmelser finns om språket i fördrag och i standarder till vilka det hänvisas i författningar.

31 §

Lagförslag och betänkanden

Ministeriers, statliga kommittéers, kommissioners, arbetsgruppers eller andra liknande organs lagförslag och tillhörande betänkanden publiceras på finska. Publikationen skall dessutom innehålla ett sammandrag samt den föreslagna lagtexten på svenska.

Om betänkandet enligt det behöriga ministeriets prövning har stor betydelse för den svenskspråkiga befolkningen, skall det publiceras i sin helhet på svenska. Likaså skall lagförslag eller betänkanden som gäller enbart landskapet Åland eller som har särskilt stor betydelse för landskapet alltid publiceras i sin helhet på svenska.

Har ett lagförslag eller ett betänkande betydelse främst för den svenskspråkiga befolkningen eller för landskapet Åland, kan det publiceras på svenska tillsammans med ett sammandrag och den föreslagna lagtexten på finska.

32 §

Myndigheternas information

Information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten skall ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet skall se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet.

En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten skall finnas på finska och svenska.

Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras medför inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten skall dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

33 §

Skyltar och ortnamn samt kollektivtrafik

Texten på skyltar, trafikmärken och andra motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten och som myndigheterna sätter upp i tvåspråkiga kommuner skall finnas på finska och svenska, om man inte enligt internationell praxis använder enbart ett utländskt språk.

Närmare bestämmelser om språket på trafikmärken och andra trafikanordningar som myndigheterna sätter upp finns i vägtrafiklagstiftningen.

Bestämmelser om vilka ortnamn som skall användas på skyltar som myndigheterna sätter upp kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Innan förordningen utfärdas skall utlåtande av Forskningscentralen för de inhemska språken inhämtas.

Bestämmelser om de språk som skall användas på skyltar och i information till passagerarna i kollektivtrafiken kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

34 §

Produktinformation

Om det enligt lag skall finnas produktnamn enligt handelssed, varudeklaration, bruksanvisning eller någon varningstext på en produkt, skall texten på produkter som säljs i enspråkiga kommuner finnas åtminstone på den kommunens språk och i tvåspråkiga kommuner åtminstone på finska och svenska. När här avsedd information ges skall finska och svenska språket behandlas jämlikt.

8 kap.

Främjande och uppföljning av språkliga rättigheter

35 §

Åtgärder för att främja språkliga rättigheter

Det allmänna skall i enlighet med grundlagen tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

När förvaltningen organiseras skall en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

Myndigheterna skall i sin verksamhet förvalta landets språkkulturarv och främja användningen av båda nationalspråken. När omständigheterna kräver det skall det allmänna vidta särskilda åtgärder för att kulturella eller samhälleliga behov som gäller nationalspråken tillgodoses.

36 §

Tillsyn och uppföljning

Varje myndighet skall inom sitt verksamhetsområde övervaka att denna lag följs.

Justitieministeriet följer verkställigheten och tillämpningen av denna lag samt ger rekommendationer i frågor som gäller lagstiftningen om nationalspråken. Vid behov skall ministeriet ta initiativ och vidta andra åtgärder för att rätta till konstaterade brister.

37 §

Berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen

Statsrådet skall varje valperiod som ett komplement till berättelsen om regeringens åtgärder lämna riksdagen en berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen och om hur de språkliga

rättigheterna förverkligats samt vid behov även om andra omständigheter som gäller språk.

I berättelsen behandlas utöver finska och svenska åtminstone samiska, romani och teckenspråk.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

38 §

Finlands beskickningar i utlandet

På Finlands beskickningar i utlandet tillämpas vad som i denna lag bestäms om en tvåspråkig myndighet med finska som majoritetsspråk. Lagen tillämpas inte på honorärkonsulat.

Närmare bestämmelser om användningen av främmande språk vid beskickningarna kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Försvarsmaktens truppförband och kommandospråket

Försvarsmaktens truppförband är finskspråkiga. Minst ett truppförband skall dock vara svenskt. Andra svenska truppförband eller enheter liksom även tvåspråkiga enheter kan vid behov inrättas på det sätt som bestäms i lagstiftningen om försvarsmakten.

Bestämmelser om värnpliktigas rätt att bli förordnade till ett truppförband vars undervisningsspråk är hans modersmål, finska eller svenska, finns i värnpliktslagen (452/1950). Bestämmelser om finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstepliktigas rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål finns i civiltjänstlagen (1723/1991).

Försvarsmaktens kommandospråk är finska.

40 §

Fångvårdsväsendet

Utan hinder av 6 § är fångvårdsväsendets straffanstalter och deras avdelningar enspråkigt finska.

Genom förordning av justitieministeriet kan det dock inrättas en eller flera svenskspråkiga eller tvåspråkiga avdelningar.

41 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

42 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs språklagen av den 1 juni 1922 (148/1922) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

43 §

Övergångsbestämmelser

Om det i andra lagar eller förordningar som givits före denna lags ikraftträdande hänvisas till den språklag som upphävs genom denna lag, skall hänvisningarna efter denna lags ikraftträdande anses innebära hänvisning till denna lag.

På ärenden som blivit anhängiga innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande, om inte myndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer något annat.

Statsrådets förordning om den språkliga indelningen av ämbetsdistrikt och självstyrelseområden under åren 2003—2012 (1174/2002) förblir, till den del den gäller kommunernas språkliga status, i kraft till utgången av den giltighetstid som nämns i förordningen. Statsrådet

utfärdar därefter med stöd av 5 § 1 mom. i denna lag en ny förordning om kommunernas språkliga status.

Den produktinformation som avses i 34 § skall inom fem år efter att denna lag har trätt i kraft uppfylla lagens krav.

Lag

om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag gäller de språkkunskaper som krävs av de anställda vid statliga myndigheter, kommunala myndigheter, självständiga offentligrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli (*myndighet*) och hur språkkunskaperna skall visas.

På universitet, yrkeshögskolor och andra läroinrättningar tillämpas 2—4 och 8 §. I övrigt

gäller angående kraven på språkkunskaper för deras personal vad som föreskrivs särskilt.

Bestämmelser om språkkunskaper som krävs av de anställda vid evangelisk-lutherska kyrkan finns i kyrkolagen (1054/1993).

2 §

Säkerställande av personalens språkkunskaper

Varje myndighet skall genom att ordna utbildning och genom andra personalpolitiska åtgärder se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter på det sätt som språklagen (/) och andra lagar förutsätter.

2 kap.

Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper och beaktande av språkkunskaper i samband med anställning

3 §

Kontroll av språkkunskaper i samband med anställning

När en myndighet anställer tjänstemän eller annan personal skall den förvissa sig om att den som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver.

4 §

Utannonsering av krav på språkkunskaper

När en tjänst eller någon annan plats ledigförklaras, skall i annonsen nämnas om det finns behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper samt vilka slags språkkunskaper som förutsätts i arbetet eller som räknas som en merit vid anställningen.

5 §

Sättet att fastställa krav på språkkunskaper

Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper kan för statsanställda fastställas endast genom lag eller med stöd av lag genom förordning av statsrådet eller det behöriga ministeriet. Behörighetsvillkor som gäller finska och svenska skall alltid fastställas i lag eller förordning, om personalens arbetsuppgifter omfattar betydande utövning av offentlig makt i förhållande till individens rättigheter och skyldigheter.

Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för kommunalt anställda, kan sådana villkor fastställas i den ordning som anges i kommunallagen (365/1995).

Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda vid självständiga offentligrättsliga inrättningar, kan inrättningarna själva fastställa dem.

6 §

Behörighetsvillkor som gäller statsanställdas kunskaper i finska och svenska

Är högskoleexamen enligt lag eller förordning behörighetsvillkor för en statlig anställning, krävs vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Vid en enspråkig myndighet krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i myndighetens språk samt nöjaktig förmåga att förstå det andra språket.

Bestämmelser om språkkunskapskrav för domartjänster finns i lagen om utnämning av domare (205/2000). Bestämmelser om krav på kunskaper i finska och svenska för officerstjänster utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet kan undantag föreskrivas från de krav på kunskaper i finska och svenska som nämns i 1 mom., om arbetsuppgifterna förutsätter detta eller om de uppgifter som kräver användning av olika språk hos myndigheten kan fördelas eller om det finns andra särskilt vägande skäl för undantag.

Bestämmelser om kunskaper i finska och svenska som krävs av annan personal än den som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet kan också utfärdas bemyndigande att genom förordning av respektive ministerium föreskriva om krav på kunskaper i finska och svenska i de fall då några andra behörighetsvillkor utöver språkkunskapskrav inte har fastställts.

Om kraven på kunskaper i finska och svenska för de anställda vid riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli föreskrivs särskilt.

7 §

*Behörighetsvillkor som gäller statsanställdas
kunskaper i andra språk*

För anställda vid statliga myndigheter kan krav på kunskaper i andra språk ställas genom ministerieförordning, om arbetsuppgifterna förutsätter det och om kraven inte enligt lag skall fastställas genom förordning av statsrådet.

8 §

Språkkunskaper som visats efter ansökningstidens utgång

När en tjänst eller någon annan anställning tillsätts beaktas även sökande som först efter ansökningstidens utgång har visat de språkkunskaper som krävs, om detta inte fördröjer handläggningen av saken.

9 §

Dispens

Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja dispens från språkkunskapskrav som ställs i lag, statsrådsförordning eller ministerieförordning, om inte något annat föreskrivs i lag eller med stöd av lag.

3 kap.

Examina i finska och svenska för statsförvaltningen

10 §

Språkexamina för statsförvaltningen

Kunskaper i finska och svenska kan visas genom språkexamina för statsförvaltningen, som ordnas särskilt för vardera språket. Genom examina kan examinanden visa utmärkta, goda eller nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska.

Närmare bestämmelser om examina och om utfärdande av examensintyg utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om grunderna för examina och fastställer formulär för examensintyg efter att de examensnämnder som avses i 11 § har yttrat sig i saken.

11 §

Förvaltningen och genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen

Utbildningsstyrelsen svarar för förvaltningen och utvecklandet av språkexamina för statsförvaltningen samt för tillsynen över genomförandet.

För genomförandet av språkexamina finns i samband med utbildningsstyrelsen en språkexamensnämnd för finska språket och en språkexamensnämnd för svenska språket (*språkexamensnämnderna*). Utbildningsstyrelsen förordnar dessutom ett tillräckligt antal examinatorer som är insatta i bedömning av språkkunskaper.

Språkexamensnämndernas ledamöter och examinatorerna har tjänsteansvar. Beträffande jäv för dem gäller 27—29 § förvaltningslagen (/).

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om språkexamensnämndernas sammansättning och om hur de tillsätts samt om nämndens uppgifter och behandlingen av ärenden i nämnderna, om hur examinatorer utses och examina avläggs samt om tillsynen över genomförandet av språkexamina.

Utbildningsstyrelsen ger vid behov, efter att språkexamensnämnderna har yttrat sig, anvisningar för examinatorerna om hur språkexamina skall verkställas.

12 §

Avgifter

För deltagande i språkexamen som språkexamensnämnderna anordnar och för nämndernas beslut samt för examina som examinatorerna anordnar tas ut en avgift såsom offentligrättslig betalning enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Avgiftens storlek bestäms

närmare genom förordning av undervisningsministeriet.

13 §

Språkkunskaper som visas genom allmänna språkexamina eller i samband med studier

Genom förordning av statsrådet bestäms på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom examina som avses i lagen om allmänna språkexamina (668/1994) eller genom språkprov eller språkstudier i samband med andra studier, i stället för genom språkexamen för statsförvaltningen.

14 §

Intyg om motsvarande språkkunskaper

Språkexamensnämnderna kan, utan att föranställa språkexamen för statsförvaltningen, på ansökan

- 1) utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs, samt
- 2) besluta om jämställande av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen.

15 §

Examinandens rättsskydd

Examinanden skall informeras om vilka bedömningsgrunder som gäller för examensprestationen.

En examinatorns beslut får inte överklagas genom besvär.

Den som är missnöjd med en examinatorns bedömning får dock inom sju dagar efter att han eller hon fått del av beslutet anmäla sig för att avlägga examen inför språkexamensnämnden. Den

nya examinationen inför nämnden är då avgiftsfri.

Språkexamensnämndens beslut får överklagas på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

4 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen den 1 juni 1922 angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras (149/1922) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Om åtgärderna, enligt vad som bestäms i 10 § 3 mom. eller 11 § 5 mom., förutsätter att de nämnder som avses i 11 § hörs, skall utbildningsstyrelsen i stället för dem höra de motsvarande nämnder som är verksamma före denna lags ikraftträdande.

17 §

Övergångsbestämmelser

Bestämmelser om jämställande av examina som avlagts innan denna lag träder i kraft med examina som avlagts med stöd av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om ett behörighetsvillkor enligt någon annan lag eller förordning är fullständigt behärskande av eller fullständiga kunskaper i finska eller svenska skall detta motsvara utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i språket i fråga.

Hänvisningar i andra lagar eller förordningar till lagen angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras skall efter att denna lag har trätt i kraft avse denna lag.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till rättegångsbalken ett nytt 4 kap., i stället för det 4 kap. som upphävts genom lag 58/1994, som följer:

4 kap.

Rättegångsspråket

1 §

Vid domstolarna används som handläggningsspråk antingen finska eller svenska, och domstolarna skall ge sina avgöranden på finska eller svenska enligt vad som bestäms i språklagen (/).

Inom samernas hembygdsområde kan som handläggningsspråk vid domstol användas samiska enligt vad som bestäms i lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

2 §

En part vars eget språk är finska eller svenska har, när något annat än partens eget språk an-

vänds vid rättegång, rätt till tolkning och översättning enligt vad som bestäms i språklagen.

Bestämmelser om rätten att använda samiska vid rättegång finns i lagen om användning av samiska hos myndigheter.

Andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga parter som önskar få tolkning eller en översättning skall själv skaffa och bekosta den, om inte domstolen med beaktande av sakens art bestämmer något annat. Domstolen skall dock se till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp i ärenden som gäller dem.

Bestämmelser om rätten till tolkning och översättning i brottmål finns i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förut-sätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 11 juli 1997 om rättegång i brottmål (689/1997) ett nytt 6 a kap. som följer:

6 a kap.

Rättegångsspråket

1 §

Vid domstolarna används som handläggningsspråk antingen finska eller svenska, och domstolarna skall ge sina avgöranden på finska

eller svenska enligt vad som bestäms i språklagen (/).

Inom samernas hembygdsområde kan som handläggningsspråk vid domstol användas samiska enligt vad som bestäms i lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

2 §

En part vars eget språk är finska eller svenska har, när något annat än partens eget språk används vid rättegång, rätt till tolkning och översättning enligt vad som bestäms i språklagen.

Bestämmelser om rätten att använda samiska vid rättegång finns i lagen om användning av samiska hos myndigheter.

Andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga svarande samt målsägande i brottmål där åklaga-

ren utför åtal har rätt att få gratis tolkning vid behandling av brottmål. Domstolen skall på tjänstens vägnar sköta tolkningen eller skaffa en tolk. Vad som bestäms om tolkning gäller också översättning av domar och beslut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsetter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i förundersökningslagen av den 30 april 1987 (449/1987) 37, 39 och 40 §, av dessa lagrum 40 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 692/1997, som följer:

37 §

Den som förhörs i förundersökning har rätt att använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, enligt vad som bestäms i 10 och 18 § språklagen (/). Förundersökningsmyndigheten skall ombesörja tolkning eller på statens bekostnad skaffa en tolk, om myndigheten inte enligt språklagen behöver använda den misstänktes språk.

Bestämmelser om rätten att använda samiska vid förundersökning finns i lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

Andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga som hörs vid förundersökning har rätt att få avgiftsfri tolkning, om inte förundersökningsmyndigheten själv ombesörjer tolkning. Myndigheten skall på tjänstens vägnar se till att behovet av tolkning tillgodoses. Tolkning skall på motsvarande sätt ordnas när det behövs på grund av hörselskada eller talfel.

39 §

Vid förhör skall ett förhørsprotokoll föras på det språk som den förhörde har använt under för-

höret. Också över andra förundersökningsåtgärder skall protokoll uppsättas eller anteckning göras i någon annan handling.

Genast efter förhöret skall den protokollförda berättelsen läsas upp för den förhörde och ges till honom för granskning. Den förhörde skall tillfrågas om hans berättelse har blivit riktigt antecknad. I förhørsprotokollet skall också införas en sådan begäran om korrigerering eller tillägg som inte har föranlett ändring i protokollet. Protokollet får inte ändras sedan den förhörde har granskat det och de begärda korrigeringarna och tilläggen har gjorts.

Den förhördes berättelse får även spelas in som en ljud- eller bildupptagning. Den förhörde skall få granska den inspelade berättelsen på det sätt som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

40 §

Sedan förundersökningen avslutats skall över det uppkomna materialet sättas upp ett protokoll (*förundersökningsprotokoll*), om detta behövs för fortsatt behandling av ärendet. Förundersök-

ningsprotokollet skrivs på finska eller svenska eller med stöd av 19 § 2 mom. språklagen delvis på finska och delvis på svenska.

I förundersökningsprotokollet skall tas in förhörprotokollen och redogörelser för undersökningsåtgärderna samt därtill fogas de handlingar och upptagningar som kommit till vid undersökningen, om de kan antas ha betydelse i saken. Målsägandens och den misstänktes språk skall antecknas i förundersökningsprotokollet.

I förundersökningsprotokollet skall göras en anteckning om material som uppkommit vid förundersökningen men som inte har tagits in i protokollet.

Den som med stöd av 2 kap. 1 § lagen om rättegång i brottmål har förordnats till rättegångsbiträde för målsäganden skall tillställas en kopia av förundersökningsprotokollet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 4 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 § lagen den 22 september 2000 om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) ett nytt 3 mom. som följer:

4 §

Rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande

Bestämmelser om klientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes rätt till tolk-

ning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § språklagen (/). Bestämmelser om kommunernas och samkommunernas skyldighet att lämna socialvård på finska och svenska finns i socialvårdslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § lagen om patientens ställning och rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 3 § lagen den 17 augusti 1992 om patientens ställning och rättigheter (785/1992), sådant detta lagrum lyder i lag 653/2000, ett nytt 4 mom. som följer:

3 §

Rätt till god hälso- och sjukvård samt till gott bemötande

Bestämmelser om patientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes rätt till tolkning vid användningen av dessa språk hos

myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § språklagen (/). Bestämmelser om kommunernas och samkommunernas skyldighet att tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster på finska och svenska finns i folkhälsolagen och i lagen om specialiserad sjukvård.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) en ny 40 §, i stället för den 40 § som upphävts genom lag 813/2000, som följer:

40 §

I enspråkiga kommuner och samkommuner skall socialvård lämnas på kommunens eller samkommunens språk. Bestämmelser om klientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes rätt till tolkning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § språklagen (/).

I tvåspråkiga kommuner och samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner skall socialvård lämnas på kommunernas och samkommunernas

båda språk så att klienten blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska.

Kommunen respektive samkommunen skall dessutom se till att nordiska medborgare vid behov har möjlighet att använda sitt eget språk, finska, danska, isländska, norska eller svenska, när de anlitar socialvårdstjänster. Kommunen eller samkommunen skall härvid i mån av möjlighet sörja för att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 28 § folkhälsolagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkhälsolagen av den 28 januari 1972 (66/1972) 28 §, sådan den lyder i lag 248/1997, som följer:

28 §

I enspråkiga kommuner och samkommuner skall hälsovårdscentralen tillhandahålla hälsovårdstjänster på kommunens eller samkommunens språk. Bestämmelser om patientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes rätt till tolkning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § språklagen (/).

I tvåspråkiga kommuner och i samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner skall hälsovårdscentralen tillhandahålla hälsovårdstjänster på kom-

munens eller samkommunens båda språk så att patienten blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska.

Kommunen respektive samkommunen för folkhälsoarbetet skall dessutom se till att nordiska medborgare vid behov har möjlighet att använda sitt eget språk, finska, danska, isländska, norska eller svenska, när de anlitar hälsovårdstjänster. Kommunen eller samkommunen skall härvid i mån av möjlighet sörja för att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av lagen om specialiserad sjukvård

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 1 december 1989 om specialiserad sjukvård (1062/1989) 33 § 3 och 4 mom., av dessa lagrum 33 § 4 mom. sådant det lyder i lag 908/1992, och
fogas till lagen en ny 33 a § som följer:

33 a §

I sjukvårdsdistrikt som omfattar kommuner med endast ett språk skall sjukvård tillhandahållas på detta språk. Bestämmelser om patientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes

rätt till tolkning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § språklagen (/).

I samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt som omfattar kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner skall sjukvård tillhandahål-

las på samkommunens båda språk så att patienten blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt skall dessutom sörja för att nordiska medborgare kan använda sitt eget språk, finska, danska, isländska, norska eller svenska, när de anlitar sjuk-

vårdstjänster. Samkommunen skall då i mån av möjlighet sörja för att nordiska medborgare får den tolk- och översättningshjälp som de behöver.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § kommunindelningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kommunindelningslagen av den 19 december 1997 (1196/1997) 3 § 2 mom. som följer:

3 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Allmänna förutsättningar

Bestämmelser om beaktande av befolkningens språkförhållanden finns i grundlagen.

Helsingfors den 11 februari 2003